

(Caitlin Talmadge'ın izniyle kullanılmaktadır.)

Caitlin Talmadge
17.960
5 Kasım 2004

ÖDEV 4: ALLISON VE ZELIKOW

Graham Allison ve Philip Zelikow, *Essence of Decision* başlıklı eserlerinin ikinci basımında Küba füze krizi üzerine yapılan analizlerin tümünün üç olayı açıklamaları gerektiğini ileri sürerler: 1) Sovyetler'in, Küba'ya taaruz füzeleri konuşlandırması. 2) ABD'nin Küba'yı abluka altına alması. 3) Sovyet füzelerinin Küba'dan çekilmesi (201). Örgüt teorisi bu üç olayı da aydınlatır. Ancak, en güçlü açıklaması birinci olayla ilgilidir.

Hiç şüphesiz, örgütsel zorunluluklar, ABD'nin Küba'yı deniz ablukasına almasını etkilemiştir. Allison ve Zelikow'un da işaret ettikleri gibi ablukayı yürürlüğe koymak hafife alınacak bir iş değildi—yaklaşık bir milyon mil kare genişliğindeki deniz sularındaki trafiği kontrol etmeyi, yaklaşık 200 geminin hareketini koordine etmeyi ve düzinelerce Rus gemisiyle girilen, potansiyel olarak tehlikeli karşılaşmayı idare etmeyi gerektiriyordu. Abluka, sadece Kennedy'nin abluka emrini vermesine bağlı olarak gerçekleşmedi. Bunu, Donanma'nın, böyle bir stratejinin yürütülmesi için, bir plânlar ve rutinler kümesini kılı kırk yaran bir şekilde önceden hazırlamış olması da mümkün kıldı (231, 236). Stratejinin işlemlerini sağlayan, tam anlamıyla “yüzlerce bireyin davranışını” (170) koordine etmeyi mümkün kılan örgüt davranışındaydı. Ancak, aynı zamanda, Donanma'nın bazı örgütsel uygulamaları Başkan'ın hedefleriyle ihtilafa düştü. ABD gemileri “savunma rutinlerinin bir parçası olarak” telsizleri kapatarak sessizliğe gömüldüler. Ancak, bu karar endişeli bir Durum Değerlendirme Odası'yla kurulan iletişime zarar verdi (234). ABD gemileri, Sovyet nükleer denizaltılarını yüzeye çıkmaya zorlamak için yeni ve potansiyel olarak riskli yöntemler denediler. Öte yandan, Başkan, bu taktiklerin nükleer savaşa yol açabileceği endişesini taşıyordu (234). Amiral

Anderson, Savunma Bakanı MacNamara'nın çekincelerini göz ardı etti ve karantina hattının millerce ötesindeki bir Sovyet denizaltısını ısrarla takip etti; zira, "bu genel donanma stratejisinin bir parçasıydı ... ve bu tür durumlarda kimliği belirlenemeyen denizaltıların 'izini sürmek' mutad bir Donanma uygulamasıydı" (236). Bu örneklerin hepsinde Donanma'nın—ya da ABD'nin—davranışı ya ülkenin ilân edilen amaçlarıyla tutarsızdı ya da krizin tırmanma ihtimalini artırdı. Ancak, üst düzey siyasal liderlerin, stratejinin başarıya ulaşması için rutin ve prosedürlerine ihtiyaç duyulan örgütün davranışını değiştirmek için yapabileceği fazla bir şey yoktu.

Örgüt teorisi Sovyetler'in füzeleri Küba'dan geri çekmelerinin bazı yönlerini aydınlatır. Her halükârda, Allison ve Zelikow'un bu başlık altında sundukları ilgi çekici analiz, krizin çözülmesiyle alakalı değildir. Yine de, Kruşçev'in devletler arası resmî iletişimin hantal süreçlerinden duyduğu bıkkınlığın, ünlü ikinci teklifini özel olarak değil, radyo aracılığıyla iletmesine neden olduğu da doğrudur (239-240). ABD liderlerinin, pazarlıktaki pozisyonlarını karmaşıktırmak için tasarlanmış, kötü niyetli bir hareket olarak gördükleri bu ileti biçimi, aslında, Sovyet liderinin kendi bürokrasisinin örgütsel rutinlerini bertaraf etme girişimiydi. Kennedy de, "Türklerle, Kruşçev'in öngörülebilir manevrasına etkin bir karşılık verilmesini sağlayacak özel bir görüşme yapılması" direktifine zamanında yanıt vermeyen Dışişleri Bakanlığı'yla benzer sıkıntılar yaşamıştı (241). Dışişleri Bakanlığı, "emirleri kendi anladıkları şekilde yorumlama"ya yönelik örgütsel eğilime uygun bir şekilde, Kennedy'nin emrini Türkiye'yle kendi görüşme gündemini geliştirmek için kullandı. Yanı sıra, durumun aciliyetini kaydetmeyi de atlayarak, Allison ve Zelikow'a göre örgütlerin üretmeye eğilimli oldukları

açıklanamaz ölçüde “resmileştirilmiş, atıl” ve “duruma uymayan” davranışa düştü (170).

Sovyetler’in Küba’daki eylemleri, örgüt teorisinin en fazla ışık tuttuğu temadır. Hiç şüphesiz, füzelerin Küba’ya yerleştirilmesini, Kruşçev’in Berlin üzerindeki son kozunu oynama çabası olarak okumak mümkün (203). Ancak, yine de, Sovyetler’in, 1962 yazında ve güzünde aldıkları kararların çoğunun bu amacı desteklemediği ve hattâ bazı durumlarda kösteklediği söylenebilir. Örneğin, SSCB, U2lerin fotoğraflama gücünün ve SSCB’deki nükleer alanların gözetlenmesinde kullanıldığının çok iyi farkında olmasına rağmen Küba’daki eylemlerinin U2lerle gözetlenme ihtimalini öngörmemiş gibi görünüyordu (206). SSCB, Küba’da konuşlanmış ve kullanıma hazır yerden havaya füzeleri (SAMlar) olsa da, 14 Ekim’deki ilk U2 uçuşunu düşürmedi (207). SSCB, ABD, Sovyetler’in Küba’daki askerî takviyesi hakkında bilgisi olduğunu kamuoyuna açıklayana kadar faaliyetlerini gizleme gereği duymadı (207-8). “Küba’da inşa edilen alanlar, Sovyetler Birliği’ndeki SAM, MRBM ve IRBM alanlarına tıpatıp benzeyecek şekilde kurulmuşlardı” ki, bu da, ABDli analistlerin bu alanları kolaylıkla tespit etmelerini sağlamıştı (208). En önemlisi, Küba’ya yerleştirilen füzelerin stratejik özellikleri anlamsızdı. Alanlar muazzam derecede yumuşaktı, diğer bir ifadeyle, ilk saldırıda yıkılabilecek özellikteydi. Ve Sovyetler, her füze alanında füzeatar yeniden yüklenebilsin ve ikinci bir “nükleer atış” yapılabilsin diye her bir füzeatar çifti için fazladan bir balistik füze getirmişlerdi” (209). Yine de, Küba’daki füzeler, ancak ve ancak ABD tam anlamıyla hazırlıksız yakalandığı ve alanlar hakkında hiçbir bilgisi olmadığı takdirde iki kere ateşlenebilirdi. Ancak, böyle bir durumda da füze alanları Berlin üzerinde pazarlık kozu olarak kullanılamazdı. Bütün makul senaryolar göz önüne alındığında, Sovyetler’in Küba’ya naklettikleri füzelerin üçte biri hiçbir şekilde ateşlenemezdi (209).

Tuhaf görünen bu kararlar, Sovyet örgütlerinin yöntemlerini 8.000 mil uzaklıktaki yabancı bir adaya nakletmelerinin sonucu olarak ele alındığında anlam kazanıyor.

Örneğin, standart bir işletim prosedürünün olmayışı Küba'daki işçilerin “kritik görev” olarak tanımladıkları füzelerin yapımı lehine kamuflajı engellemelerine yol açtı. (168-169). Allison ve Zelikow'a göre, işçiler adanın koşullarına uyum sağlamaya istekli olsalardı “operasyonu kamufle etmeye yönelik ciddi bir çabaya girilebilirdi.” “Fakat füzeleri kuran birimlerin kamuflaj için bir rutinleri yoktu; zira, Sovyetler Birliği'nde böyle bir kamuflaj hiç yapmamışlardı” (213). Sonuçta, kamuflaj yapmamayı seçtiler. Benzer şekilde, bir Sovyet generalin açıklamasına göre SAM operatörleri U2'ye ateş açmadılar, zira, “Moskova'nın onları Küba'ya gönderme nedeni hava casusluğu değil hava saldırısı karşısında savunma yapmaktı” (214). Yine, örgüt, “özel kapasitelerine en yakın hedefler”den sapmamayı tercih etti” (167, 177) ve aslında casus uçakları tespit etmek için radarlarını açmadı bile (214). Bu arada, füze yapımının kolaylıkla tespit edilebilen örüntüsü ve Küba'ya yerleştirilen silahların kafa karıştırıcı stratejik özellikleri Satratejik Füze Kuvvetleri'nin kendi programlarına ve repertuarına dayanmasıyla bağlantılıydı (170). “Alanlarda her takım neyi nasıl yapacağını bildiği şeyi yaptı ... Her IRBM alanında iki çift eş füzeatar yaklaşık 230 metre aralıklarla yerleştirilmişti,” zira, bu Sovyetler Birliği'nde IRBM alanları arasındaki mesafeydi. “Her bir çift füzeatar için fazladan bir füzeatar nakledilmişti, zira ... yeniden ateşleme gücü ... Sovyetler Birliği'nin batısında, Batı Avrupa'yı hedefleyen füzelerin yerleştirilmesinde uygulamanın sıradan bir parçasıydı.” Füze alanları saldırıya açık bırakıldı. “Bunun nedeni, ilk saldırıyı başlatma niyeti değil, hiçbir Sovyet füze alanının o güne kadar pekiştirilmemiş olmasıydı” (212).

Sovyetler'in Küba'daki anormal, ya da “rasyonel” Sovyet çıkarlarıyla doğrudan uyumsuz görünen eylemleri, örgüt teorisinin ışığında yine öngörülebilir ve mantıklı olarak karşımıza çıkıyor. Örgütler, eylemleri “bu eylemlerin muhtemel sonuçlarını fâilin

tercihleri açısından değerlendirmek”le seçmeyi gerektiren “sonuçların mantığı”ndan ziyade belirli bir “uygunluk mantığı”na—“kuralların koşullara uygunluğu”na—göre işliyorlardı ve dolayısıyla “alternatifler arasında seçici, deneme yanılma yöntemine dayanan bir arayış” içerisindeydiler (146).

KELİME SAYISI 1004